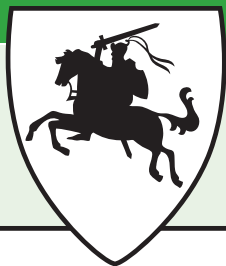

“
SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

Su liaudies daina - prieš beisbolo lazda

Pasikalbėti apie Lietuvą ir lietuviybę su Vilniaus dailės akademijos bakalauro studijų dekanu, žinomu dailininku Česlovu Lukensku panūdau po itin iškalbingo jo drauge su studentais sukurto performanso „Atsisveikinimas su baltais“, kurio metu, etnokultūrininkams idiliškai žiedžiant puodus ir tautine simbolika dabintus keramikos dirbinius, ūmai įsiveržusi šutvė treninguotų jaunuolių ima juos be gailėsčio į šipulius daužyti beisbolo lazdomis... Tačiau svarbiausia - barbarams niokojant kultūrinės vertybes - lietuvių liaudies daina nenutyla, eina vis darnyn, garsyn, o iš meno kūrinių duženų ir vėl kantriai, ramiai sudėliojami nacionalinę kultūrą simbolizuojantys ženklai. Ar toks kovos būdas pasiteisina ir gyvenime? - šiandien klausiamo menininko. - Ar vien kantrybės ir vidinės ramybės pakanka tautai, kad ji išliktų?

Rimvydas STANKEVIČIUS
„Respublikos“ žurnalistas

- Kaip vertintumėte šiandienę Lietuvą nacionalinės savivokos aspektu? Ar nebaugina mintis, kad pernelyg išsitačius, išsivietinus ir suglobalėjus gali prasidėti ir negrįžtami tautos irimo procesai?

- Mūsų performansas „Atsisveikinimas su baltais“ - tai bandymas įspėti žmones, kad šiandien globalios barbarybės akivaizdoje taip pat ir mūsų tapatybė nėra saugi. Kad privalome atkreipti dėmesį į pažeidžiamiausius jos taškus, taip pat - absorbuoti pasaulinę kultūrą, iš jos išsirkindami ir į savo nacionalinės tapatybės rinkinuką priimdami pačius pozityviausius, bet būtent globaliosios kultūros elementus. To reikia, kad mūsų nacionalinės kultūros apraiškos, kurios mums brangios iki sielos gelmių, įgautų visuotinai, už mūsų Tautos ir kultūros ribų suprantamą raišką.

Nemanau, kad atsiriboti nuo kitų kultūrų, bijant, kad jos mums nepadarytų neigiamos įtakos, - išmintinga. Juk tamsus, nuo kitų kultūrų atsiribojęs, neperskaitomas pasauliui, pilnas fobijų ir prietarų žmogus, manau, apskritai neatstovauja jokiai tautai, tėra tamsus, iki tautinės savivokos lygmens nepribrendęs, vien egoistiniais poreikiais begyvenęs individas.

Na, o kalbant apie nacionalinę savivoką - pastaruoju laiku aš kaip tik imu pastebėti daugiau viltingų ženklų. Gal mus it šaltas dušas budrinančiai veikia realios grėsmės debesis, slenkantys iš Rusijos, tačiau pastebiu, kad vėl po truputėlį prisimename, jog esame vienos valstybės ir tautos atstovai, vienos visuomenės nariai, turintys bendrų siekių ir bendrų rūpesčių, kad jokių savųjų apskritai neturėsime, jei patys vieni kitiems nebūsime savi. Atsiranda labai svarbių, ištis konstruktyvių diskusijų radijo laidose, rašytinėje žurnalistikoje. Vis tvirtesnę stuburą įgyja jaunoji karta,

Stasio Žumbio nuotr.

kuriai Lietuvos ateitis - ne vis vien.

Kultūros tęstinumas kiekvienos kartos žmones įpareigoja trims misijoms - kultūrą perimti iš savo tėvų kartos, ją išsaugoti ir išplėtoti. Juk jei kultūrą tik perimsime ir saugosime, neplėtodami jos, neieškodami jai naujų raiškos formų, pasiliksimė sentimentų zonoje ir vietoj funkcionuojančios, besivystančios kultūros teturėsime muziejų. Todėl jaunosios kartos balsas čia labai svarbus. Jaunimas labai natūraliai atmeta apmirusias, išsisėmusias, paveikumo netekusias kultūros raiškos formas, jas keisdamas savomis, labiau atitinkančiomis laiko dvasią ir savo pačių vidų. Tai ir yra amžinas kultūrinės dirvos purenimas, sėja ir viltis, kad naujasis derlius duos pakankamai sėklų ateičiai.

▶ Metas atsiimti tas valstybės erdves teritorijas, kurios priklauso doriems, krikščioniškiems, tikintiems savojo gyvenimo moraline verte žmonėms

- Tuomet viskas kaip ir paprasta bei aišku - bereikia tęsti dar Žemaitės pradėtą švietimo darbą ir laukti, kol susivokusieji, iki nacionalinės savimonės lygmens subrendę žmonės Lietuvoje taps dauguma?

- Taip, tačiau šiandien sparčiau į priekį žengti mums kliudo ne tiek vidinė tamsa ir beraštiškumas, kiek apsimetinėjimas prieš kitus ir net prieš save pačius, kad esame tokie, kokie nesame ir nė nesirengiame

būti. Dabar kuriami, aktyviai svarstomi, reformuojami įvairūs socialiniai, kultūriniai, švietimo sistemos modeliai... Nieko nesakau - pastebiu daug išmintingų sprendimų, racionalių ir pozityvių reiškinių, tačiau visi jie, be išimties visos mūsų valstybės veiklos sritys yra taip smarkiai apaugusios įvairiomis fikcijomis ir imitacijomis, kad per jų širmą ištis neįmanoma pamatyti ir įvertinti tikrosios savo padėties.

Gaila, kad Lietuvos nepriklausomybės atgavimo pradžioje mums nepakako nei finansinių, nei žmogiškųjų resursų, nei pilietinės valios peratestuoti ir perinventorizuoti visą ugdymo sistemą, pradedant nuo vadybos ir baigiant profesiniu pedagogų parengimu. Niekas nesieė šio didžiulio darbo, nes visi slapčia

jų ambicijų, o viso labo dėl politinių ir egoistinių.

Štai tokių žmonių „įdirbis“ - akivaizdus, tiek priimant įstatymus, tiek renkantis į atsakingus postus kandidatus, tiek vykdant garsiąją švietimo reformą, kuri ištis niekada neprasidėjo ir niekada nesiruošia baigtis. Todėl vietoj pozityvių pokyčių šiandien turime iškalbingą politinių intrigų žemėlapi, kuriame aiškiai matyti, kas kuo užsiima ir kodėl sistema veikia, kaip nuolatinai reanimuojamas ligonis.

O jūsų minėtąjį Žemaitės pradėtą tautos švietimo darbą reikia ištis dirbti, užuot postringavus apie jo svarbą ir imitavus švietimo reformas. Čia verta būtų prisiminti didįjį Lietuvos pedagogikos šviesulį - profesorę Meilę Lukšienę, kurią pažinojau ir mačiau, kaip ji daugybę aplink buvusių žmonių užkrėtė tautinės ir tuo pat metu humanistinės mokyklos idėja. Ji sėjo šią sėklą be atvangos, nelaukdama politikų sprendimo, nepaisydama profesinio klano kritikos, trukdžių... Ir štai - vos Lietuvai įkvėpus pirmuosius laisvės gurksnius, jos pasėtos sėklos su netikėtiniu pagreičiu ėmė dygti. Buvo prisimintos Antano Maceinos, Stasio Šalkauskio idėjos, žmonės ėmė mėginti realiai jomis kliautis. Todėl nors M.Lukšienės parengta Lietuvos švietimo koncepcija iki galo ir nebuvo įgyvendinta, daugelis tos koncepcijos idėjų išsipildė. Štai jums pavyzdys, kaip ištis būnant šviesuliu galima nemažai nuveikti asmeniškai.

- Šviesaus atminimo M.Lukšienė, kaip ir didžiama tautos

autoritetų vardo be išlygų vertų Lietuvos asmenybių, de ja, jau iškeliauo amžinybėn ir visuotiniais pavyzdžiais galinčių tapti tokio kalibro asmenybių badą šiandien gana aštriai jaučiame.

- Na, galbūt ir taip, tačiau šalia didžiųjų autoritetų juk esama ir mažųjų autoritetų, pavyzdžiui, darbovietėse, kur jei ir ne dvasiniais autoritetais, tai bent jau moraliniais kolektyvo vedliais ir elgesio normų diktuotojais gali (privalo) tapti įmonių vadovai, taip pat - mokyimo įstaigose, šeimose, bičiulių draugijose... Jau jei vien mūsų televizijos jaustų moralinę atsakomybę ir dorai atliktų joms priklausantį „apšvietimo“ (edukacinį) darbą - neabejoju, kad Lietuvos visuomenės dvasinė būklė šiandien būtų daug kartų sveikesnė.

Taigi mažaisiais autoritetais turime galimybių tapti kiekvienas. Yra tikrai nemažai žmonių, be didelių postringavimų sąžiningai dirbančių savo darbą, drįstančių pasakyti savo nuomonę, kantriai ir tyliai taisančių kitų klaidas, surenkančių jų paliktas šiukšles... Gražių ženklų esama, tačiau reikia pagaliau juos pamatyti, pagaliau imti juos vertinti, apie tai reikia pradėti viešai kalbėti, kad gerieji darbai taptų pavyzdžiais ir visuotine siekiomybe, kad pagaliau atsiimtume tas valstybės erdves teritorijas, kurios priklauso doriems, krikščioniškiems, tikintiems savojo gyvenimo moraline verte žmonėms.

- Visi jūsų pasakyti dalykai - ištis išmintingi, o jūsų įžvalgos, kaip sakoma, ant liežuvio galo jau sukasi daugeliui. Tačiau nuo kokių konkrečių veiksmų tuos visuotinio imitacijų apsiravėjimo darbus reikėtų pradėti?

- Jeigu mums Lietuvos reikalai rūpi ne vien ataskaitose, bet ir realybėje, visas reformas reikėtų pradėti nuo požiūrio į savąją šalį, į mus supančius žmones ir save pačius pakeitimo - nuo labai nemalonaus, bet būtinio prisipažinimo, kad lig šiol buvome, tebesame dviveidžiai, ir nustoti tokiems buvus.

- Jūsų performansas „Atsisveikinimas su baltais“ byloja, kad vis dar tikite šviesia lietuvių tautos ir Lietuvos valstybės ateitimi, tačiau juk viena yra gražaus išrišimo pasiekti meno kūrinys ir visai kas kita gana proziškoje ir ne visada harmoningoje tikrovėje. Rimtai manote, kad liaudies daina gali nugaleti beisbolo lazda?

- Ne tik manau - žinau, kad gali. Kartą jau matėme, kaip lietuvių liaudies daina nugali tankus. Juk lazda ar tanku sutraiškyti galima tik daiktus, tik kūnus, tačiau neįmanoma sutraiškyti idėjos, moralės ir tikėjimo. Manau, kad įstengę atsilaukyti prieš tankus, spjaudančius ugnimi, atsilaukysime ir prieš šiandien mus iš įvairių pusių grasinančius reiškinius, persismelkusius įvairių formų barbarybe, menkavertiškumo implikacijomis ir žmogaus orumo žeminimu.

D.Grybauskaitė perduoda linkėjimus V.Putinui

Padidinome krašto apsaugos biudžetą, perkame šarvuočius, vis dažniau rengiame karines pratybas, grąžiname šauktinių kariuomenę. O visuomenė svarsto - bus karas ar nebus?

Apie tai prie ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDĖJIMO apskritojo stalo diskutavo Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos Lietuvos Parlamento delegacijos vadovė Birutė VĖSAITĖ, tos pačios delegacijos narys Egidijus VAREIKIS, buvęs europarlamentaras Seimo narys Eugenijus GENTVILAS, buvęs Lietuvos užsienio reikalų ministras Seimo narys Povilas GYLYS. Diskusiją vedė žalgirietis Gediminas JAKAVONIS.

G.JAKAVONIS: Persisten-giame save gąsdindami Rusijos grėsme ar grėsmė daug didesnė, nei gąsdinamės?

B.VĖSAITĖ: Negalima pasakyti, kad grėsmių nėra. Mes patys būdami Europos Tarybos Parlamentinėje Asamblėjoje matome, kas vyksta, apskritai visi, kas seka žiniasklaidą ar yra pabuvoję Ukrai-

noje, mato, kas vyksta. Tačiau man truputėlį neramu, kad Lietuva labai militarizuojausi ir tos biudžeto lėšos, kurių taip reikia, tarkim, švietimui ar netgi mūsų gyventojų socialinėms reikmėms - kovai su skurdu, pensijoms didinti, - skiriama būtent ginkluotei pirkti. Žinote, vienas filosofas yra pasakęs, kad kai nėra karo, nėra pinigų. Kažkam, matyt, šitie dalykai naudingi.

Aš tikrai neprieštarauju ir dėl šauktinių, nors esu už profesionalią kariuomenę. Manau, profesionalai turi valdyti šiuolaikinę ginkluotę, bet susidariusi tuštuma, kuri buvo buvusios Vyriausybės valstybės gynimo rezerve, be abejo, turėjo būti užpildyta. Manau, kad tolimesnėje perspektyvoje, kai pasieksime reikiamą rezervistų skaičių, turėtume eiti kitu keliu, t.y. būtent telkti visuomenę, kad ji priešintųsi, o ne imti šauktinius ir devynis mėnesius juos mokyti. Juo labiau kad prieš keletą dienų buvau susitikusi su gyventojais ir jie abejojo, ar apskritai devyni mėnesiai yra tas laikas, per kurį galima parengti šauktinį.

G.JAKAVONIS: Socialdemokratų suvažiavime kalbėjęs Vytenis Andriukaitis stipriai kritikavo prezidentę dėl požiūrio į Rusiją, priminė, kad esame pafrontės valstybė... O jį atsi-mename kaip didžiausią stojimo į ES entuziastą. Dabar jis yra eurokomisaras.

E.GENTVILAS: Na, V.Andriukaitis yra labai įdomi, labai intelektualiai, bet ir kontroversiška asmenybė. Šioje vietoje aš galėčiau įžvelgti ir kitų dalykų. Kai V.Andriukaitis tame suvažiavime šnekėjo apie neproporcingą prezidentės D.Grybauskaitės vaidmenį užsienio politikoje, tai buvo kaip ir oponavimas savo premjerui. A.Butkevičiui tai galėjo nuskambėti: „Kodėl už-

leidai pozicijas?“ Galėčiau tai taip suprasti. Taigi nežinia, kodėl kai kurie dalykai yra pasakomi.

Tačiau jeigu kalbėsime apie Lietuvą, o ne apie V.Andriukaitį, tai, mano manymu, istoriškai žiūrint Lietuva geopolitine prasme yra pafrontės valstybė, būdama tarp tokių galybių kaip Rusijos imperija iš vienos pusės ir iš kitos pusės šiandieninės Vokietijos ar net ir Lenkijos. Dažnu atveju buvome konfliktų zonoje arba, kaip šiandien geopolitikai mėgsta sakyti, - interesų zonoje. Pažiūrėkime, apie ką šneka didieji pasaulio geopolitikai H.Kisindžeris (H.Kissinger) ar Z.Bžezinskis (Z.Brzezinski) iš vienos pusės, iš kitos - Rusijos ideologijos formuotojai, tokie kaip V.Dudinas arba komunistuojantis liberaldemokratas VŽirinovskis. „Reikia Lietuvą atakuoti“, - tai skambėjo ir Sąjūdžio laikais.

► „Kada ir per ką Grybauskaitė perduotų linkėjimus Putinui“. Artimiausiu metu aš nematau tokios perspektyvos

Povilas GYLYS
Seimo narys

Kitas dalykas, kad mes turime šaltai, ramiai skaičiuodami žiūrėti. Lietuva negali nebūti pafrontės valstybe, nes Tarybų Sąjunga įkūrė anklavą - Kaliningrado sritį - tam, kad visada šiame regione būtų galima palaikyti vienokią ar kitokią įtampą, ginti Rusijos interesus. Rusai yra pasidarę salelę, iš kurios gali dabar gąsdinti, daryti kai kurias provokacijas - nebūtinai militaristinio pobūdžio, bet ir ekonominio, tarkim, kontrabanda. Juk jeigu nebūtų Kaliningrado srities, kontrabandos srauto tarp Lenkijos ir Lietuvos nebūtų... Štai čia yra ekonominės diversijos, iš čia mūsų valstybės problemos, kad šešėlinės ekonomikos nesugraibome arba nenorime jos sugraibyti. Tai yra šašiukas prie Lietuvos. Tiltas, dujų tranzitas ir panašūs dalykai nulemia, kad Lietuva yra pažeidžiama.

Pavyzdžiui, šiandien šiek tiek gauname iš dujų tranzito. Kol kas Lietuvai dujų tiekimas galbūt dėl to ir nenutraukiamas, nes yra poreikis užtikrinti tranzitą į Kaliningradą. Tačiau mes matome Kaliningrade svarstomus du objektus, susijusius su dujomis: vienas - SGD terminalo statybos, o kitas - ruošiamos požeminės ertmės dujų saugykloms. Taigi supraskime, kad būdami greta Rusijos ir Kaliningrado anklavo mes esame ta pafrontės valstybė, ir nebūtinai militarinių diversijų ar išpuolių prasme, bet įvairių ekonominių interesų sankirtoje. Lietuva turi galvoti ne apie myliu-nemyliu, kenčiu-nekenčiu, o kaip mums išspręsti savo problemas. Taigi aš manyčiau, kad kartais egzaltuotu pavidalu yra šnekama apie tas grėsmes Lietuvai, bet iš esmės mes turime pripažinti - jos egzistuoja.

B.VĖSAITĖ: V.Andriukaitis dirba Europos Komisijoje. Tarkime, temperatūra Europos Komisijoje yra pamatuojama, jis tai jaučia komisarų pašnekesiuose, delegacijų susitikimuose su šalių narių atstovais... Gal iš tikrųjų mes per daug egzaltuotai ir per daug emociškai žiūrime į šituos reiškinius. Dar romėnai yra pasakę - geriau prekyba negu karyba.

Antras dalykas, kas turėtų važiuoti į Vadovų Tarybą. V.Andriukaitis nuolat priekaištaudavo A.Kubiliui, kuris ten nevažiuodavo. Ta tradicija yra toliau tęsiama. Ir tikrai ne kaip priekaištas A.Butkevičiui, bet ir kaip priekaištas buvusiems premjerams.

Ir dar dėl ekonominių dalykų. Aš nemanyčiau, kad Kaliningradui reikėtų statyti SGD terminalą. Žiūrėkite, yra „Nord Stream“ dujotakis, kuris eina iš Rusijos dujų saugyklų į Vokietiją. Reikia vienos atšakėlės ir Kaliningradas visiškai apsirūpins.

PGYLYS: Aš stengiuosi suvokti visumą. Taip jau esu mokytas, nes studijas pradėjau nuo bendrosios sistemų teorijos. Man neramu dėl to, kad mes saugumą įsivaizduojame tik kaip karinį. Tai ir yra klaida. Taip, karinis saugumas yra sudedamoji saugumo dalis. Jeigu yra rimtos karinės grėsmės, vadinasi, tai yra svarbi saugumo dalis. Bet yra ir kitos saugumo dalys - politinis saugumas, teisinis saugumas...

Beje, dėl vidinio arba išorinio saugumo. Jūs čia ginčijatės dėl prezidentės ir premjero funkcijų, o aš manau, kad yra grėsmė mūsų konstitucinei sąrangai. Aš sutinku su tuo, kad kai Europos Vadovų Taryboje kalbama apie karinį saugumą ar kokius teisinius dalykus, į juos galėtų važiuoti prezidentė. Bet kai kalbama apie dujas, eksportą, importą ir t.t., galėtų važiuoti premjeras. Bet jis nevažiavo ir nevažiuoja, o tai, manau, yra rimtas konstitucinės sąrangos pažeidimas.

Nacionalinis saugumas matuojamas tokiu parametru kaip emigracija. Mes užimame trečią vietą Europos Sąjungoje pagal emigraciją, po Airijos ir Kroatijos, o tai yra depopuliacija, tai yra grėsmė nacionaliniam saugumui.

Pavyzdžiui, ar didelis skurdas yra grėsmė nacionaliniam saugumui? Yra. Ekologinė situacija, jeigu ji blogėja, pavyzdžiui, išgaunant skalūnus, irgi klausimas, susijęs su nacionaliniu saugumu.

Iš tikrųjų turėtume matyti visumą ir tada reikia iš tikrųjų galvoti, kaip mums paskirstyti išteklius. Mes iš tikrųjų buvome apleidę karinę dalį, sutinku su tais, kurie čia kalbėjo. Aš, pavyzdžiui, esu už šauktinių kariuomenę ne tik dėl karinių reikalų, tai tam tikra patriotizmo ir vyriškumo mokykla, grūdinimas. Beje, tai yra indėlis į visuomenės raidą apskritai.

Šiandien, deja, tenka sukaupti kad ir labai ribotus išteklius ir daugiau jų skirti karybai, bet reikia ma-

► **HELSINKIS, 2010 02 10.** Pirmasis Lietuvos prezidentės Dalios Grybauskaitės išvykimas į Europos Sąjungą.

tyti, kad ir kažkas negauna, reikia matyti visumą. Priešingu atveju vyks savęs naikinimas iš vidaus. Pavyzdžiui, mes užimame pirmą vietą Europos Sąjungoje pagal savižudybių skaičių, pagal nužudymų skaičių, pagal kalinių skaičių. Taigi matykime visumą.

Grįžtu prie geopolitikos. Sutinku su tais, kurie mano, kad šiandien didelės tiesioginės karinės grėsmės nėra. Tikimybė, kad mes atsiduriame kariniame konflikte, yra nedidelė. Bet ji padidėja pablogėjus geopolitinei padėčiai aplink Ukrainą. Jeigu Ukrainoje žlunga visi Minsko susitarimai, atsinaujina kariniai veiksmai, tai ne tik Ukrainos, bet ir mūsų visų, ypač arčiau esančių pafrontėje, bėda. Jie nubrėžia naujas raudonas linijas, o tada tikimybė, kad prasidės karinis konfliktas ir kad mes galime būti į jį įtraukti, didėja.

Bet man nepatinka isterija. Isterijos sąlygomis nepriimami teisingi sprendimai - nei Tautos, nei politikų.

Ta isterinė aplinka, manau, dabar sukurta gana dirbtinai, nes mes esame Europos Sąjungos ir NATO nariai. Tai yra kietas saugumas, tegul kol kas ne pats kiečiausias, bet

► Šiaip galioja atgrasymo strategija - jeigu protinga šalis, ji žino, ar jai karas apsimoka, ar ne. O jei neprotinga...

Egidijus VAREIKIS
Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos Lietuvos Parlamento delegacijos narys

procesai vyksta... Ko gi mes stojo-me? Viena iš priežasčių - kad būsime saugesni. Negi užmiršome? Mes įstojome ir mūsų padėtis yra kitokia negu tų šalių, kurių nėra šitoje sąjungoje? Tad neapsimeskime, kad nesame joje.

Tos saugančios jėgos - politinės, juridinės - daro mus mažiau pažeidžiamus. To neužmirškime, nes aš skaitau tų vadinamųjų už-

sienio ekspertų, kurie, manau, yra ne ekspertai, o karo propagandistai, straipsnius, ir atrodo, kad Lietuvos žmonės norima užvesti - kariausim rytoj! Ne. Aš manau, kad jeigu blaiviai galvoji, tikimybė yra nedidelė, ypač jei Ukrainoje pavyks išlaikyti tą taiką, kuri šiuo metu kad ir labai trapi, bet yra.

G.JAKAVONIS: Kodėl mes skleidžiame tokią isteriją? Latvių ar estų negirdėti. Kodėl jie santūriau priima?

E.VAREIKIS: Straipsniuose perskaitau: „Ar ginsimės vieną dieną, ar tris dienas?“; „Kiek mes, palyginti su Rusija, turime šautuvų?“ Tai yra visiški niekai. Tokio karo mes tikrai nekariausime. Mes esame NATO šalis, mes kariausime NATO karą, ir ten aiškinti, kad Rusija turi tiek tankų, o mes neturime nė vieno, nereikia. Aš nematau čia didelių sąmokslų teorijų, greičiausiai iš tokio prasciokiškumo ir nežinojimo toks pakurstymas, kad imkime dabar ir išsigąskime, visko bijokime!

O šiaip galioja atgrasymo strategija - jeigu protinga šalis, ji žino, ar jai karas apsimoka, ar ne. O jei neprotinga... Aš nematau didelės isterijos, didelės bėdos, jeigu mes iš tikrųjų patys sau nepradedame aiškinti, kad nieko nesugebame, esame kvaili ir mums reikia slėptis. Reikia ruoštis ir kuo daugiau ruošimės, tuo mažesnė tikimybė, kad ta grėsmė ateis.

G.JAKAVONIS: Žmonės dažnai klausia: „Tai rusai mus puls ar nepuls?“ Atsakai, kad nepuls. Tada iškart gali būti išvadintas Kremliaus agentu.

B.VĖSAITĖ: Aš sutinku, kad tie ultrapatriotų klyksmai greičiau yra noras pasirodyti, gal malonu yra gąsdinti. Bet nepritariu tokiems isteriškiems klyksmams. Aš manau, kad estai, latviai elgiasi daug pragmatiškiau. Man patinka estų taktika, nes jie apskritai visą visuomenę telkia pasipriešinimui. Mes irgi turėtume eiti tokiu keliu.

Be abejo, labai žaviuosi ta iniciatyva, kurią rodo Vokietijos kanclerė ir Prancūzijos premjeras derybose su Europos Sąjungai nedraugiškų valstybių vadovais. Aš manyčiau, kad tai buvo padaryta lai-

i. Galite patikėti?

Rusijos premjero Vladimiro Putino susitikimas

ku ir vietoje. Minsko susitarimai, tai, ką daro amerikiečiai, manyčiau, irgi nėra blogi siekiant pagrindinio tikslo - išsaugoti taiką Europoje. Reikia žiūrėti pragmatiškai.

Aš manau, kad ir Rusijos visuomenė ilgai neatlaikys tokio, sakyčiau, šovinizmo apraiškų, nors tai, ką mes patyrėme Europos Tarybos Parlamentinėje Asamblėjoje - jaunų Rusijos Dūmos parlamentarų pasakymai, - mane stebina. Niekada nemaniau, kad jauni, išsilavinimą demokratinėse Europos šalyse įgiję žmonės gali skleisti tokią retoriką, man tai buvo naujiena. Kita vertus, pasižiūrėkite - tie visi Rusijos turtuoliai, kur jie lekia? Į tą supuvusių Europą! Supirkinėja ten turtą. Badenbadene turbūt kas trečias nekilnojamojo turto objektas yra Rusijos oligarchų palikuonių nuosavybė. Šitos tautos atstovų gali sutikti beveik visur ir visur jų yra.

Taigi vienas dalykas yra propaganda liaudžiai, o kitas dalykas, kuo naudojasi šitos visuomenės turtingieji. Aš nemanau, kad labai ilgai tai Rusijoje tęsis. Naftos kainos kritusios, Rusijos rublio vertė kritusi, ekonomika nėra iš pačių geriausiųjų ir neaišku, kiek pats V.Putinas sulauks palaikymo. Manychiau, kad visi šitie reiškiniai yra trumpalaikiai, o veltis dar į karą su Europa ir su NATO šalimis būtų per daug rizikingas žingsnis. Tai reikia įvertinti, o visiems tiems, kurie dabar turi atvirą erdvę žiniasklaidoje, atsakingiau reikštis.

G.JAKAVONIS: A.Merkel su V.Putinu susitinka. O ar D.Grybauskaitė susitiktų su V.Putinu?
E.GENTVILAS: Neatmeskime galimybes, kad po kokių metų susitikimas gal ir įvyks - ar tai bus

D.Grybauskaitės, ar A.Butkevičiaus, šiandien sunku įsivaizduoti. Prieš porą metų buvo sunku įsivaizduoti, kad šitai atsitiks. Per Sočio olimpiadą net nekvepėjo

► Aš norėčiau, kad ir mūsų vadovai solidariai su kitais Europos Sąjungos vadovais įsilietų į tą kovą už taiką

Birutė VĖSAITĖ
Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos
Lietuvos Parlamento delegacijos vadovė

agresija į Ukrainą. V.Putinas irgi gali žengti atgal įvairių žingsnių, kas privestų prie to, kad ne tik Fransua Olandas (Francois Hollande) ar Angela Merkel susitikinės, bet ir jis pats pradės važinėti po valstybes ir glaistyti situaciją, jeigu koks nors scenarijus Rusijos viduje jam bus nepalankus. Jis tą pastebėjęs gali glaistyti kampus.

Žinoma, aš jo nepažįstu, nors esame susitikę 2001 metais. Sunku pasakyti, kokias jis padarytų išvadas keičiantis situacijai Rusijoje - gal jis dar labiau griežtintų. Aš nenoriu smerkti Lietuvos vadovų, nei vieno, nei kito, nei trečio, nei daugelio kitų šalių vadovų, kurie daugeliu požiūrių ignoruoja V.Putiną. Pasižiūrėkime, Brisbane vyko G20 susitikimas. Nenoriu spėlioti, kada įvyks kitas, kokiomis aplinkybėmis, dėl kokių klausimų. Blogejanti Rusijos situacija gali nulemti ir vienokius ar kitokius scenarijus - švelninimo ir griežtinimo.

Dėl isterijos. Taip, daugelis dalykų, kurie vyksta Lietuvoje, yra pavadinama isterija. Pavyzdžiui, išspausdinsite šią diskusiją „Respublikoje“, kas nors paskaitys ir sakys: „Seimo nariai ir Jakavonis dirguoja, kuriama isterija, kas yra Lietuvoje, Lietuvos santykiuose su Rusija.“

Ką aš noriu pasakyti? Prasidėjo įvairūs reportažai per Lietuvos radiją, kiekvieną dieną apie Ukrai-

ną nuo konflikto pradžios po porą reportažų, po porą laidų. Skambina toks senukas, bent porą kartų girėdėjau: „Kas čia per isterija? Ką, mes neturime apie ką kalbėti Lietuvoje? Kuo čia dėta ta Ukraina?“ Tuo aš noriu pasakyti, kad kartais isterikais mūsų politikus ar gal net šitą mūsų diskusiją isterija pavadina tie, kurie norėtų, kad mes neanalizuotume geopolitinės situacijos, norėtų, kad užsimerktume ir nematytume, kad kalbėtume apie žibutes ir pakalnutes ir nesiruoštume stiprinti krašto apsaugos.

Net ir Birutė, šiek tiek pareplikavusi, pripažįsta, kad reikėjo stiprinti krašto apsaugą, ypač po tos finansinės duobės, kuri buvo keletą metų. Tai mes nebijokime tų įvardijimų, kad mes čia isterikai, karo propagandistai.

Aiški ir aštri pozicija iš mūsų užsienio reikalų ministro ar kitų pareigūnų lūpų - tai nėra karo propagavimas, mano manymu, tai yra net ne saviškių įaudrinimas, o realybės atspindžiai. Ne tik mes sakome, kad Lietuva yra galimas taikynys, jeigu Rusijos pozicija agresyvė.

Tą reikia pasakyti ir parodyti, ir ne tik politikams, iš kurių reikia gauti balsų už finansavimo didinimą, bet ir Tautą reikia informuoti ir paruošti, todėl aš tų dalykų nevadinu isterija. Jie norėtų, kad mes nesuprastume arba nesuteiktume Tautai supratimo, jog tai yra pavojinga. Taip, aš noriu pasakyti, kad situacija yra pavojinga, bet iš to asmeniškai isterijos nedarau, visi turime daryti savo darbą ir ruoštis šitiems dalykams.

Dar vienas dalykas dėl Kaliningrado. Visada galvojau apie „Nord Stream“ dujotiekį, nuo kurio nutiesti atšaką į Kaliningrado sritį nėra sudėtinga, bet jie iš tikrųjų ruošia iki 0,8 mlrd. kub. metrų požemines ertmes, o tai yra srities metinis poreikis. Ar imsis statyti SGD terminalą? Nežinau, gal čia gąsdinimai, tačiau vyksta geologiniai inžineriniai darbai siekiant išplėsti esamą, noriu akcentuoti, - esamą, požeminę saugyklą, kurios talpa 0,2 mlrd. kub. metrų, iki 0,8 mlrd. Per kur jie atsiųsi dujas - per „Nord Stream“ ar per Lietuvą, - ir ar tada uždarytų dujotiekį ir dujų tiekimą Lietuvai, čia jau kitas klausimas. Bet techniškai jie ruošia atsiribojimą nuo Lietuvos.

PGYLYS: Be abejo, energetinis saugumas yra labai svarbi nacionalinio saugumo dalis bet kam - ar mums, ar Kaliningrado sričiai. Ir jie galvoja: „Jeigu kas, ką mums daryti?“ Bet tai jų problemos, o aš grįžčiau prie isterijos temos. Politikoje mes čia dauguma esame seniai ir

► Kartais egzaltuotu pavidalu yra šnekama apie grėsmes Lietuvai, bet iš esmės mes turime pripažinti - jos egzistuoja

Eugenijus GENTVILAS
Seimo narys

visi žinome, kad yra tam tikras pasiskirstymas vaidmenimis. Tai, ką gali pasakyti, sakykim, britų parlamentaras iš galinio suolo, to nesako iš priekinio suolo. Tai, ką pasako jūsų minėtas ar koks nors kitas po-

► Persistengiamo save gąsdindami Rusijos grėsme ar grėsmė daug didesnė, nei gąsdinamės?

Gediminas JAKAVONIS
Žalgirietis

litikas, to nesako aukšto rango oficialus pareigūnas. Demokratinėje ar pusiau demokratinėje visuomenėje yra įvairių nuomonių ir stilių, bet kai aukščiausi šalies pareigūnai naudoja frazeologiją, kurios nenaudoja niekas kitas, nors turi griežtą politinę poziciją, tai aš su tuo nesutinku. Diplomatinės šefas turi kalbėti diplomatiškai. Jis gali pasakyti griežtą poziciją, bet tam yra diplomatinės kalbos žodynas.

Aišku, mūsų prezidentė ir užsienio reikalų ministras pasidare labai žinomi. Aš žiūriu visą erdvę, bent jau europinę. Beje, Rusijoje jie labai gerai žinomi, bet ar tas išgarsėjimas atneš mums naudos? Aš jos neižiūriu. Jeigu atneštų - tiek to, tegul ir pasako, bet aš nematau tos naudos, aš matau žalą.

Paskutiniai įvykiai - Dž.Keris (John Kerry) atvažiuoja į Sočį, susitinka su S.Lavrovu, paskui su V.Putinu, nuo B.Obamos perduoda linkėjimus - smulkmena. Jeigu rašyčiau straipsnį, man iš karto atėjo į galvą toks rašinio pavadinimas: „Kada ir per ką Grybauskaitė perduotų linkėjimus Putinui“. Artimiausiu metu aš nematau tokios perspektyvos.

Yra konfliktinės situacijos, bet anksčiau ar vėliau reikia iš jų išeiti, mes juk suprantame, kad jei Ukrainoje atsinaujina konfliktas - Europai kyla milžiniška grėsmė. Net ne tiek karinė, kiek, sakykim, masinė emigracija, solidarumo susiskaidymas, vadinasi, prasideda barniai tarp tų 28 valstybių ir panašūs dalykai. Taigi šaltasis karas, kuris vyksta, jeigu dar, neduok Dieve, peraugtų į rimtą konfliktą, turi tikimybę virsti trečiuoju pasauliniu karu. Neatmeskime ir tokios galimybės... Jeigu esame protingi, neatmeskime jokios galimybės, tiesiog blaiviai sakykime - yra tokia tikimybė. Nedidelė, aš sutinku, bet ji yra. Žinote, žmonės kartais juk pasielgia neprotingai...

Aš vis prisimenu Pirmąjį pasaulinį karą, jo pradžią - niekas jo labai nenorėjo ir jis kažkaip prasidėjo. Štai Antrasis jau buvo labiau planuotas. Taigi turime būti išmintingi.

Gal yra žmonių, ir jų reikia, kurie gali pasakyti ir ne taip drausmingai, suformuluoti kai kurias mintis, bet tie žmonės, kurie užima atsakingas pareigas, turi kalbėti atsakingai, tegul ir užimdami tvirtą poziciją kartu su Europos Sąjunga ar NATO šalimis.

G.JAKAVONIS: Prieš dešimtmetį buvo gegužės 9-osios minėjimas, į Maskvą važiuvo,

rodos, trijų valstybių vadovai. O dabar mes vieninteliai šia proga ten nenusiuntėme jokio rango delegato.

PGYLYS: Atkreipčiau dėmesį į tai, ko nėra Lietuvos ir Europos erdvėje. Aš domiuosi užsienio politika ir mačiau, kas atvažiuo. Raudonojoje aikštėje marširavo Kinija ir Indija, aš kitų neminėsiu, bet kai Maskvoje atsiduria aukščiausias Kinijos žmogus, aukščiausias Indijos žmogus, iškart pradedi skaičiuoti gyventojų skaičių - 2,5 mlrd. Mes turime turėti galvoje, kad formuojasi nauja situacija ir joje aš matau pavojų, kad Vakarai, kaip S.Hantingtonas (S.Huntington) sakė, bus prieš visus kitus, o tai yra nenaudinga Vakarams, taip pat ir mums.

E.GENTVILAS: Pažiūrėkite, kaip V.Putinas iš esmės suprato, kad yra praradęs tris Baltijos šalis. Ir pradėjo kurti Eurazijos sąjungą - iš buvusių sovietinių respublikų pritraukė armėnus, o su ukrainiečiais ir bulgarais nebepavyksta. Bet dabar einama plačiau - yra BRICS šalys. Jam atsiranda finansinė atrama, na, arba dujų pardavimas Kinijai. Susitarimas jau pasirašytas. Tai natūralu, kad kiekviena šalis sprendžia savo interesus.

Bet taip Rusija tolsta nuo Vakarų. Ne bando integruotis į Vakarus, o tolsta. Kiek Vakarai nesugeba integruoti Rusijos, galėčiau vardyti lenkdamas pirštus. Pavyzdžiui, NATO partnerystė su Rusija. Buvo net bendri kariniai manevrai, o šiandien sunku tai įsivaizduoti. Kas tas raudonas linijas nupaišė? Man atrodo, kad V.Putinas pirmiausia nupaišė, gal Vakarai nesugebėjo pasipriešinti?

PGYLYS: Aš norėjau dėl V.Putino pasakyti. Praėjusių metų gal kovo mėnesį H.Kisindžeris duodamas interviu „The Washington Post“ pasakė: „Putino demonizavimas nėra politika, tai politikos nebuvimas.“ Taigi H.Kisindžeris, kuris yra „dešiniukas“, V.Putinui neturi jokių simpatijų. Kas vyksta? Man atrodo, kad mes visiškai nesuprantame, jog toks asmeninis spaudimas V.Putinui jo autoritetą, paramą jam tik didina. Rezultato nesupratimas... Žmonės galvoja, kad jeigu ką nors pasakys prieš Putiną, tai jo galimybės Rusijoje sumažės. Jo galimybės dėl to tik didėja.

B.VĖSAITĖ: Noriu pasakyti, kad esu apskritai prieš karą ir prieš karo propagandą. Nė vieno žmogaus karas nepadarė geresnio, pačios blogiausios, pačios juodžiausios žmogaus savybės išryškėja būtent karinių konfliktų metu. Mes esame Europos Sąjungoje. Man Europos Sąjunga yra didžiulė vertybė dėl to, kad ji šitiek metų išlaikė taiką Europoje. Aš norėčiau, kad ir mūsų vadovai solidariai su kitais Europos Sąjungos vadovais įsilietų į tą kovą už taiką.

Parengė Jovita MILAŠIENĖ

Visa filmuota medžiaga tinklalapyje
w.suzalgiu.lt

NACIONALINIŲ VERTYBIŲ RINKIMAI 2015

2015 metų NACIONALINĖS VERTYBĖS pristatomos penktadieniais „Žalgirio“ nacionalinio pasipriešinimo judėjimo priede su „Respublika“. Rašykite ir Jūs! NACIONALINIŲ VERTYBIŲ RINKIMAI 2015, A.Smetonos g. 2, Vilnius LT-01115, arba el.paštu redaktorius@respublika.net. Tel. (8-5) 212-35-25

Lietuvių kultūros veikėjų pėdsakais Šveicarijoje

Už Vokietijos ir Austrijos žemių yra maža šalis, trečdaliu mažesnė už Lietuvą. Iš visų pusių ją supa didelės ir galingos valstybės - Austrija, Vokietija, Prancūzija ir Italija. Tarp šių stiprių ir didelių valstybių yra mažutė Šveicarija. Tokį vaizdą galime susidaryti žvilgtelėję į Europos žemėlapi. Bet šis žvilgsnis yra apgaulingas.

Žavi ir užburia ne tik kalnai

Kas yra matęs tik mūsų kalvas ir kalnelius, tas negali suprasti, kokie ten kalnai. Užlipęs ant vidutinio Šveicarijos kalno gali pamatyti trumpą ir vasarą, ir pavasarį, ir žiemą. Giedrą dieną kalnai kaip ant delno matyti. Tie kalnai traukia paslaptingo žavesio jėga. Atrodo, kad gerai pamatęs Alpes niekada nebūsi visiškai nelaimingas... Kad ir į kurią gretimą šalį važiuotum, atrodo, riedi žemyn. Tarsi nuo Europos stogo. Visur tvarka, prabanga, švara. Tyras oras, švarūs ežerai, nesubjaurotas kraštovaizdis, ramuma, tylą ir aukštas pragyvenimo lygis - tokią idilę galime nusakyti trumpai.

Šveicarija - seniausia demokratinė respublika Europoje. Kaip politinis vienetą keturioliktame šimtmečiuose susidarė iš keleto Šventosios Romos imperijos provincijų. Šios provincijos savanoriškai susijungė, kad galėtų pasipriešinti teutonų kunigaikščiams šiaurėje, karališkiems prancūzų kariuomenės būriams šalies vakaruose ir pietuose ir Austrijos-Vengrijos galybei šalies rytuose. Nuo Napoleono karų Šveicarija laikosi oficialios neutralumo politikos ne todėl, kad nedalyvavo Europos ginčuose, bet greičiau todėl, kad neutralumą suprato kaip efektyviausią būdą konfederacijai išlaikyti, kai kaunasi galingosios Europos jėgos... Kad išlaikytų ir garantuotų neutralumą, nors ir keista, reikia solidžios gynbos: šiandien Šveicarija yra geriausiai ginkluota tauta pasaulyje. Prie Jungtinių Tautų organizacijos Šveicarija prisijungė tik 2002 m., kai šis sprendimas buvo patvirtintas referendumu.

Kas į šią Alpių respubliką taip viliojo lietuvių kultūros ir mokslo veikėjus? Dabar jau žinome: lietuviai Šveicarijoje senais laikais ieškojo mokslo ir pažangos, naujaisiais laikais - laisvės ir žmoniškumo pajautimo, viso to, ko nebuvo mylimoje tėvynėje...

Lietuvių kultūros veikėjų pėdsakai

1904 m. rudenį, pablogėjęs sveikatai, čia atsidūrė rašytojas Jonas Biliūnas. Ruduo - maloniausias metų laikas: saulė jau ne taip kaitina, dangus melsvas, o nuostabios gamtos spalvos dažnai išsilaiko iki pat gruodžio rūkų. Netrukus rašytojas pradeda studijuoti Ciuricho universitete literatūros mokslus. Rašytojas apsistoja senamiestyje, pensionate „Mėlynoji lėlija“. Mažame kambarėlyje

► St. Charles Hall vila Šveicarijoje

► Maironio atminimo lenta ant St. Charles vilos koplyčios

pasineria į kūrybą. Šis namas iki šiol stovi, ir tuo pačiu pavadinimu. Jame rašytojas sukūrė testamentinį eilėraštį „Kad numirsiu, mane pakaskit“. 1905 m. balandį-gegužę naujame bute universiteto gatvėje (jis taip pat išlikęs) rašytojas gyveno kartu su žmona Julija Janulaityte-Biliūniene. Pro langą matė tyvuliuojantį Ciuricho ežerą, o už jo rūkų - aptrauktą sniego Uetlibergo kalną. Lengvos kaip pūkas lekiojo mintys, kilo galvoje tolimos Tėvynės vaizdai. Jei ne ši kelionė, kitoks galėjo būti J.Biliūno parašytas garsusis „Laimės žiburys“: „Ant aukšto stataus kalno pasirodė stebuklingas žiburys. Žibėjo jis kaip žvaigždė...“

► Lietuviai Šveicarijoje senais laikais ieškojo mokslo ir pažangos, naujaisiais laikais - laisvės ir žmoniškumo pajautimo

Tarp 1905-1907 m. pavasarių Ciuricho ir Fribūro universitetuose kaip laisva klausytoja filosofijos, literatūros, pedagogikos, vokiečių ir prancūzų kalbų paskaitų klausė Marija Pečkauskaitė-Šatrijos Ragana („kad paskui geriau ir protingiau galėčiau rašyti“). Išlikęs namas, kuriame rašytoja nuomojo kambariu-

ką, visai netoli J.Biliūno gyvenamos vietos. Rašytojų bendravimas ir kaimynystė truko tik keletą savaičių. Kai pablogėjo J.Biliūno sveikata, šis buvo priverstas su žmona grįžti į Lietuvą.

Pusiaukelėje tarp Berno ir Lozanos įsikūręs katalikiškas Fribūras. Jo universitete 1918-1922 m. studijavo Vincas Mykolaitis-Putinas, gavęs Amerikos Tautos fondo stipendiją. Mokslo metais Šveicarijoje poeto sukurta poezija įgauna iš dalies alegorinį, iš dalies simbolinį pobūdį. Mokslus universitete baigė filosofijos daktaro laipsniu. Ketveri metai, praleisti Fribūre, buvo svarbūs rašytojo kūrybai ir gyvenimui. Čia jis subrendo ir kaip

kauskis, Jonas Vailokaitis, Juozas Purickis, Alfonsas Nyka-Niliūnas ir kiti. Anksčiau čia veikė lietuvių studentų korporacija „Rūta“, 1913 m. pervadinta į „Lithuania“. Lietuvių korporacijos vėliava universitete saugoma iki šiol. Berne ir Lozanoje Pirmojo pasaulinio karo metais įvyko kelios lietuvių politinių veikėjų konferencijos, jose buvo gvildenami Lietuvos valstybės atkūrimo klausimai.

Centrinėje Šveicarijos dalyje gydėsi ir ilsėjosi kunigas ir poetas Jonas Mačiulis-Maironis. „Ežero skaisčios bangos liūliavo / Žaliu smaragdu; / Saulė už Alpių leidos sustingus...“ - atmename kiekvienas dar nuo mokyklinio suolo. Klausydamas Liucernos bažnyčių varpų aidų, supdamasis valtyje ant Keturių kantonų ežero, žvelgdamas į snieguotą Pilato kalno viršūnę, poetas jautriai aprašo tolimą Tėvynę, jos ilgesį, jaunystės prisiminimus: „Nuo viršaus Rigi Kulmo, aukščiau debesų, / Užmatyt negali Lietuvos; / <...> Ir tą šalį norėtų pasiekti akis, / Kur Dubysos atkrančiai žali.“

Pirmą kartą į Šveicariją poetas atvyko 1894 m., o 1907 m. užbaigė poemą „Jaunoji Lietuva“. Ilgą laiką nebuvo žinoma, kurioje vietoje buvo sukurta garsi poema. Dabar jau tapo aišku. Megenas, keturi kilometrai už Liucernos.

Tereikėjo atsiversti sukurto poemos pabaigą. Joje parašyta: „Pabaigiau Villa St. Charles Šveicarijoje 25 d. liepos 1907 m.“ Šveicarijos lietuvių pastangomis 2007 m. prie istorinės vilos koplyčios sienos pritvirtinta atminimo lenta, menanti lietuvių tautos dainiaus šioje vietoje sukurta poemą „Jaunoji Lietuva“. Už kelių šimtų metrų - Keturių kantonų ežeras, o už jo stūkso Rigi Kulmas - didingas kalnų masyvas - poeto įkvėpimo nebylūs liudininkai. Apima pasididžiavimo jausmas - čia įamžinta poeto sukurta būsimos Lietuvos vizija.

Ieškodamas kūrybai įkvėpimo, dailininkas Petras Kalpokas Tičine, netoli Lokarno, XX a. pradžioje nusipirko sklypelį žemės, iš akmenų pats pasistatė namelį. Čia pat figū medžiai, vynuogienojai, slėnyje šniokščianti upė. Dailininkas tapė švelniai baltuojančius pavasario berželius, tamsias giraites, mažus upelius ir... ilgėjosi Tėvynės, o akyse stovėjo aukšti beržai svyruonėliai, tamsios eglės, šiaudais dengtos samanos tos bakūžės...

Dailininkas Antanas Samuolis taip pat veržėsi į Lietuvą, svajojo ir tapė jos vaizdus. Tragiški A.Samuolio laišakai, rašyti 1940-1941 m., liudija beviltišką dailininko būklę: „Aišku, be pinigų čia gyventi negalėsiu, o, ko gero, tai gali patalpinti į prieglaudą, o tenai, aišku, tik mirtis...“ Dailininko motina Kaune sirgo vėžiu, namiškiai tai nuo jo slėpė. Prasidėjęs Vokietijos ir Sovietų Sąjungos karas galutinai nutraukė ryšius su gimtine. Dailininkas mirė 1942 m. vasario 9 d., palaidotas Leizene, netoli Ženevos ežero.

Žinoma, kad 1928 m. liepos viduryje Bazelyje keletą dienų praleido poetė Salomėja Nėris. Nepaprastą įspūdį poetei paliko Bazelio katedra ir ypač Reino upė („O, sveikas, Reine, mano svajone. Sveikas, pasakų Reine“). Tai buvo pirmoji poetės kelionė į Šveicariją. Antrą kartą poetė Šveicarijoje lankėsi 1930 m. vasarą kartu su doc. Balio Sruogos atrinkta grupe. Tačiau pirmoji kelionė paliko neišdildomą įspūdį. Gal todėl, kad keliavo su gerbiama ir mylimu žmogumi, šveicarų prof. J.Eretu... Kelionėje poetė pajuto šio krašto išskirtinumą ir grožį („O baltieji kalnai, o baltieji kalnai, / Nusilenkt aš jums kaip dievams atėjau...“).

Paskutinius gyvenimo metus Ciuricho priemiestyje Kilchberge praleido Nobelio premijos laureatas, vokiečių rašytojas Tomas Mannas (miręs 1955 m.). Pro darbo kabineto langus rašytojas prieš mirtį žvelgė į Ciuricho ežerą - matė labai panašų vaizdą, atsiveriantį nuo aukštos kopos į Kuršių marias... Priminsime, 1930-1932 m. vokiečių rašytojas kūrė romantiškame namelyje Nidoje.

Juozas BRAZAUSKAS, istorikas ir pedagogas

RĖMĖJAI:

LIETUVOS POLICIJA

DRAGAI:

Panevėžio miesto savivaldybė

Plungės miesto savivaldybė